

μεγάλος

μεγάλος, -η, -ο, επίθ. [<μεγάλη, θηλ. του αρχ. μέγας], μεγάλος. **1.** που έχει φτάσει σε ώριμη ηλικία, ο ενήλικος, ο ηλικιωμένος: «όταν θα γίνεις μεγάλος κι αποκτήσεις την οικογένειά σου, τότε θα δεις τι σημαίνει ευθύνη || τώρα που αποφάσισες να παντρευτείς, είσαι πολύ μεγάλος για γάμο!». **2.** που έχει μεγαλύτερη ηλικία από κάποιο άλλο πρόσωπο, με το οποίο συγκρίνεται: «από δω να σου γνωρίσω το μεγάλο μου αδερφό». **3.** που έχει πολύ αναπτυγμένη κάποια ιδιότητά του: «είναι μεγάλος τσιγκούνης || είναι μεγάλος χουβαρντάς || είναι μεγάλη μπέκτρα || είναι μεγάλος μαλάκας || είναι μεγάλος ψεύτης». (Λαϊκό τραγούδι: **μεγάλε** χουβαρντά και απλοχέρη, σε λίγο ζητιανιάς θ' απλώσεις χέρι). **4.** που είναι έντονος, ζωηρός: «είναι μεγάλη η λύπη του || κάναμε μεγάλο γλέντι». **5.** που είναι σπουδαίος, ένδοξος, διάσημος: «μεγάλος συγγραφέας || μεγάλος επιστήμονας || μεγάλος δικηγόρος». (Τραγούδι: **είναι μεγάλος είναι χαίστας, είναι κι ο πρώτος κιθαρίστας**). **6.** που είναι σημαντικός, που είναι κρίσιμος: «έχει μεγάλη δουλειά || πρέπει να πάρω μια μεγάλη απόφαση». **7.** το αρσ. ως ουσ. **ο μεγάλος** και το θηλ. ως ουσ. **η μεγάλη**, το αφεντικό νόμιμης ή παράνομης δραστηριότητας ή ομάδας: «πρέπει να πάρεις άδεια απ' το μεγάλο για να έχεις ελεύθερη είσοδο || σήμερα λείπει ο μεγάλος κι έβαλε εμένα στο πόδι του || ο μεγάλος αποφάσισε να φάμε το χαφίε». **8α.** το αρσ. στον πληθ. ως ουσ. **οι μεγάλοι**, οι ενήλικες: «πρέπει ν' ακούς τι σου λένε οι μεγάλοι». **β.** οι επιφανείς, οι αρχηγοί των ισχυρών κρατών: «οι μεγάλοι σήμερα ρυθμίζουν τις τύχες του κόσμου». **9α.** ως επιφών. **μεγάλε!** φιλική ή τιμητική προσφώνηση σε οικείο άτομο ή σε άτομο που αναγνωρίζουμε την αξία του, την ανωτερότητά του, και του δίνουμε το προβάδισμα: «καλώς ήρθες, μεγάλε, στο φτωχικό μας!». **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση: «πάλι χωρίς μία έμεινες, μεγάλε! || έλα μεγάλε, πες μας κι άλλα!». Συνών. **αρχηγέ!** (2α, β) / **αφεντικό** (3α, β) / **γιατρέ!** (3α, β) / **γίγαντα!** (4α, β) / **δάσκαλε!** (4α, β) / **καπετάνιε!** (4α, β) / **μάστορα!** (4α, β) / **ντόκτορ!** (3α, β) / **στρατηγέ!** / **τσιφ!** (3α, β). **10α.** προσφώνηση σε άτομο που δε γνωρίζουμε το όνομά του: «πώς θα βρω αυτή τη διεύθυνση μεγάλε!». **β.** θαυμαστικό ή ειρωνικό επιφώνημα που απευθύνεται σε κάποιο άτομο: «μπράβο, μεγάλε, καλά τον έκανες τον παλιοαλήτη! || πως μιλάς, ρε μεγάλε, μ' αυτόν τον τρόπο σε κοτζάμ διευθυντή!». **11.** το ουδ. ως ουσ. **το μεγάλο** (ενν. γράμμα) το καθένα από τα γράμματα της αλφαβήτου, που γράφεται κεφαλαίο (Α, Β, Γ... Κ. Λ. Μ...): «πάντα το πρώτο γράμμα του ονόματος ενός προσώπου γράφεται μεγάλο». Συνών. **κεφαλαίο**. Αντίθ. **μικρό, πεζό**. (Ακολουθούν 182 φρ.)

- από μικρή σπίθα, γίνεται μεγάλη πυρκαγιά, βλ. λ. [σπίθα](#).

- βάζω σ' ενέργεια τα μεγάλα μέσα, βλ. λ. [ενέργεια](#).

- βάζω τα μεγάλα μέσα, βλ. λ. [μέσο](#).

- βάζω φωνή μεγάλη, βλ. λ. [φωνή](#).

- βγάζω μεγάλο κανάλι, βλ. λ. [κανάλι](#).

- βγάζω φωνή μεγάλη, βλ. λ. [φωνή](#).

- για της ορφανής τον κώλο έχει ο Θεός μεγάλο ψώλο, βλ. λ. [Θεός](#).

- δεν τον έχω (και) σε μεγάλη εκτίμηση, βλ. λ. [εκτίμηση](#).

- δώρο, και μικρό, μεγάλη χάρη έχει, βλ. λ. [δώρο](#).

- έγινε μεγάλο κακό, βλ. λ. [κακός](#).

- έγινε μεγάλος, έγινε σπουδαίος, πέτυχε κοινωνικά, επαγγελματικά και οικονομικά: «απ' τη μέρα που έγινε μεγάλος, δεν έρχεται στην παρέα μας». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μας.

- έγινε μεγάλος και πολύς, βλ. φρ. έγινε μέγας και πολύς, λ. μέγας.

- έγινε μεγάλος και τρανός, είχε εντυπωσιακή κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική εξέλιξη: «απ' τη μέρα που έγινε μεγάλος και τρανός, δεν καταδέχεται να μας πει ούτε καλημέρα». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται

το μας·

- έγινε το μεγάλο μπαμ, βλ. λ. μπαμ·

- έγινε το μεγάλο μπουμ, βλ. λ. [μπουμ](#)²·

- είμαστ' ένα μεγάλο χωριό, βλ. λ. [χωριό](#)·

- είναι από μεγάλο σόι, βλ. λ. σόι·

- είναι από μεγάλο σπίτι, βλ. λ. [σπίτι](#)·

- είναι από μεγάλο τζάκι, βλ. λ. τζάκι·

- είναι ένα μεγάλο παιδί, βλ. λ. παιδί·

- είναι μεγάλη καρδιά, βλ. λ. καρδιά·

- είναι μεγάλη ράτσα, βλ. λ. ράτσα·

- είναι μεγάλη ψυχή, βλ. λ. ψυχή·

- είναι μεγάλης ηλικίας, βλ. λ. ηλικία·

- είναι μεγάλης ολκής, βλ. λ. ολκή·

- είναι μεγάλο αρχίδι, βλ. λ. αρχίδι·

- είναι μεγάλο κεφάλι, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

- είναι μεγάλο μαχαίρι, βλ. λ. μαχαίρι·

- είναι μεγάλο μυαλό, βλ. λ. μυαλό·

- είναι μεγάλο νούμερο, βλ. λ. νούμερο·

- είναι μεγάλο προύνι, βλ. λ. προύνι·

- είναι μεγάλο πράγμα, βλ. λ. πρά(γ)μα·

- είναι μεγάλο φτυάρι, βλ. λ. φτυάρι·

- είναι μεγάλο ψάρι, βλ. λ. [ψάρι](#)·

- είναι μεγάλου διαμετρήματος, βλ. λ. [διαμέτρημα](#)·

- είναι σαν Μεγάλη Βδομάδα, βλ. λ. [βδομάδα](#)·

- είναι σαν Μεγάλη Παρασκευή, βλ. λ. [Παρασκευή](#)·

- έκανε ένα μεγάλο μηδενικό, βλ. λ. [μηδενικός](#)·

- έφτασε η μεγάλη ώρα, βλ. λ. [ώρα](#)·

- έχει μεγάλες τσέπες, βλ. λ. τσέπη·

- έχει μεγάλη γλώσσα, βλ. λ. [γλώσσα](#).
- έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του, βλ. λ. [ιδέα](#).
- έχει μεγάλη κατανάλωση, (για προϊόντα), βλ. λ. κατανάλωση.
- έχει μεγάλη μύτη, βλ. λ. μύτη.
- έχει μεγάλη καρδιά, βλ. λ. καρδιά.
- έχει μεγάλη ψυχή, βλ. λ. ψυχή.
- έχει μεγάλο κύκλο, βλ. λ. [κύκλος](#).
- έχει μεγάλο ρεπερτόριο, βλ. λ. ρεπερτόριο.
- έχει μεγάλο στόμα, βλ. λ. [στόμα](#).
- έχεις γρόσα, έχεις και μεγάλη γλώσσα, βλ. λ. γρόσι.
- έχω μεγάλη βράση, βλ. λ. [βράση](#).
- έχω μεγάλη φωτιά ή έχω φωτιά μεγάλη, βλ. λ. φωτιά.
- έχω μεγάλο δόντι, βλ. λ. δόντι.
- έχω μεγάλο στομάχι, βλ. λ. στομάχι.
- έχω μεγάλο χάλι, βλ. λ. χάλι.
- η Μεγάλη Βδομάδα, βλ. λ. βδομάδα.
- η μεγάλη ζωή, βλ. λ. [ζωή](#).
- η Μεγάλη Ιδέα, βλ. λ. [ιδέα](#).
- η μεγάλη κατηγορία, βλ. λ. [κατηγορία](#).
- η μεγάλη καλοσύνη είναι και μπουνταλοσύνη, βλ. λ. μπουνταλοσύνη.
- η μεγάλη νύχτα, βλ. λ. νύστα.
- η μεγάλη οθόνη, βλ. λ. οθόνη.
- η μεγάλη των... σχολή, βλ. λ. [σχολή](#).
- η μεγάλη ώρα ή η πιο μεγάλη ώρα, βλ. λ. [ώρα](#).
- η μικρή μαγεριά, κάνει μεγάλα σπίτια, βλ. λ. [σπίτι](#).
- η παντρεία και το τσουκάλι θέλουν μαστοριά μεγάλη, βλ. λ. παντρεία.
- ήρθε η μεγάλη ώρα, βλ. λ. [ώρα](#).
- θα γίνει μεγάλη ζημιά, βλ. λ. [ζημιά](#).

- θα είναι μεγάλη η νύχτα ή η νύχτα θα είναι μεγάλη, βλ. λ. [νύχτα](#).
- θα μου κάνετε μεγάλη τιμή αν... ή θα μου κάνετε μεγάλη τιμή να..., βλ. λ. [τιμή](#).
- θα σου κάνω μεγάλη ζημιά, βλ. λ. [ζημιά](#).
- θα το θεωρήσω μεγάλη τιμή αν... ή θα το θεωρήσω μεγάλη τιμή να..., βλ. λ. [τιμή](#).
- **κάνει τον μεγάλο**, προσποιείται πως είναι σπουδαίος, σημαντικός: «του έτυχαν κάτι λεφτουδάκια στο λαχείο κι από τότε μας κάνει το μεγάλο». (Λαϊκό τραγούδι: να 'χα ένα πορτοφόλι να το δεις να σου 'ρθει ζάλη, θα σ' αγοράζα και σένα που μου **κάνεις τη μεγάλη**). Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μας ή το μου.
- **κάνει τον μεγάλο και τρανό**, επιτείνει την παραπάνω έννοια. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μας ή το μου.
- **κάνω (τη) μεγάλη ζωή**, βλ. λ. [ζωή](#).
- **κάνω το μεγάλο μπαμ**, βλ. λ. μπαμ.
- **κάνω το μεγάλο μπουμ**, βλ. λ. [μπουμ](#)².
- **κάνω το μεγάλο πήδημα**, βλ. λ. πήδημα.
- **κάνω το μεγάλο σάλτο**, λ. σάλτο.
- **κρατάει από μεγάλο σόι**, βλ. λ. σόι.
- **κρατάει από μεγάλο τζάκι**, βλ. λ. τζάκι.
- **μ' άναψε μεγάλη φωτιά**, βλ. λ. φωτιά.
- **μας την κάνανε μεγάλη!** βλ. φρ. **μας την πέσανε μεγάλη(!)**.
- **μας την πέσανε μεγάλη!** έκφραση με την οποία πληροφορούμε το σύντροφο, το φίλο, που μας συνοδεύει πως εντελώς ξαφνικά δυσκόλεψε η κατάσταση: «ώρα να φεύγουμε, γιατί μας την πέσανε μεγάλη!».
- **με τους μικρούς μικρός, με τους μεγάλους μεγάλος**, βλ. λ. [μικρός](#).
- **μεγάλα γράμματα**, βλ. λ. γράμμα.
- **μεγάλα καταστήματα**, βλ. λ. κατάστημα.
- **μεγάλα λόγια**, βλ. λ. λόγος.
- **μεγάλα ονόματα**, βλ. λ. [όνωμα](#).
- **μεγάλες δόξες**, βλ. λ. δόξα.
- **μεγάλη απώλεια!** βλ. λ. απώλεια.
- **μεγάλη βδομάδα**, βλ. λ. [βδομάδα](#).
- **μεγάλη δουλειά!** βλ. λ. δουλειά.
- **μεγάλη δουλειά**, βλ. λ. δουλειά.

- μεγάλη δουλειά είναι! βλ. λ. δουλειά·
- μεγάλη η χάρη σου! βλ. λ. χάρη·
- Μεγάλη η Χάρη της! βλ. λ. χάρη·
- Μεγάλη η Χάρη του! βλ. λ. χάρη·
- μεγάλη ιδέα, βλ. λ. [ιδέα](#)·
- μεγάλη ιστορία, βλ. λ. ιστορία·
- μεγάλη καρδιά, βλ. λ. καρδιά·
- μεγάλη κουβέντα, βλ. λ. [κουβέντα](#)·
- μεγάλη κουτάλα ή μεγάλο κουτάλι, βλ. λ. κουτάλι·
- μεγάλη κυρία, βλ. λ. [κυρία](#)·
- μεγάλη μας σκασίλα! ή σκασίλα μας μεγάλη! ή μεγάλη μου σκασίλα! ή σκασίλα μου μεγάλη! βλ. λ. [σκασίλα](#)·
- μεγάλη μας τιμή! ή μεγάλη μου τιμή! βλ. λ. [τιμή](#)·
- μεγάλη μπάζα, βλ. λ. [μπάζα](#)¹·
- μεγάλη μπουκιά φάε, μεγάλη κουβέντα μην πεις, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- μεγάλη μπουκιά φάε, μεγάλο λόγο μην πεις, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- μεγάλη ξεφτίλα! βλ. λ. [ξεφτίλα](#)·
- μεγάλη περιοχή, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) βλ. λ. [περιοχή](#)·
- μεγάλη πόρτα θα περάσεις ή μεγάλη πόρτα θα διαβείς, βλ. λ. πόρτα·
- Μεγάλη Σαρακοστή, βλ. λ. σαρακοστή·
- μεγάλη στολή, βλ. λ. στολή·
- μεγάλη φάτσα, βλ. λ. φάτσα·
- μεγάλη φιλοσοφία! βλ. λ. φιλοσοφία·
- μεγάλη φυσιογνωμία, βλ. λ. [φυσιογνωμία](#)·
- μεγάλο καράβι, μεγάλες φουρτούνες, βλ. λ. [καράβι](#)·
- μεγάλο κουμάσι, βλ. λ. κουμάσι·
- μεγάλο λάθος, βλ. λ. λάθος·
- μεγάλο μαχαίρι, βλ. λ. μαχαίρι·
- μεγάλο όνομα, βλ. λ. [όνομα](#)·

- μεγάλο πρόσωπο! βλ. λ. [πρόσωπο](#).
- μεγάλο πρόσωπο, βλ. λ. [πρόσωπο](#).
- μεγάλο σκατό φάε, μεγάλη κουβέντα μην πεις, βλ. λ. [σκατό](#).
- μεγάλο σκατό φάε, μεγάλο λόγο μην πεις, βλ. λ. [σκατό](#).
- μεγάλο σόι, βλ. λ. σόι.
- μεγάλο σπιτικό, βλ. λ. σπιτικό.
- μεγάλο σφάλμα, βλ. λ. σφάλμα.
- μεγάλο ταξίδι, βλ. λ. ταξίδι.
- μεγάλο τζάκι, βλ. λ. τζάκι.
- μεγάλο το χατίρι σου! βλ. λ. χατίρι.
- μεγάλο τομάρι, βλ. λ. [τομάρι](#).
- μικρή τρύπα βυθίζει μεγάλο καράβι, βλ. λ. [καράβι](#).
- μικρό καράβι παίνευε, μεγάλο καβαλίκευε, βλ. λ. [καράβι](#).
- μικροί μεγάλοι, βλ. λ. [μικρός](#).
- μικροί μεγάλοι στο καφενείο! βλ. λ. [καφενείο](#).
- μικρός (μικρή, μικρό) στο μάτι, μεγάλος (μεγάλη, μεγάλο) στο κρεβάτι, βλ. λ. μάτι.
- μου άνοιξε μεγάλη πληγή, βλ. λ. [πληγή](#).
- ο αετός μεγάλα πουλιά κυνηγάει, βλ. λ. [πουλί](#).
- ο βλάκας μπορεί να σου κάνει μεγαλύτερο κακό από έναν κακό, βλ. λ. βλάκας.
- ο Θεός είναι μεγάλος! βλ. λ. [Θεός](#).
- ο κάβουρας στην τρύπα του, μεγάλος άρχος (= άρχοντας) είναι, βλ. λ. κάβουρας.
- ο μεγάλος αδερφός, βλ. λ. [αδερφός](#).
- ο μεγάλος ανήφορος έχει και μεγάλο κατήφορο, βλ. λ. κατήφορος.
- ο μεγάλος απών, βλ. λ. [απών](#).
- ο μεγάλος γάτος θέλει τρυφερά ποντίκια, βλ. λ. γάτος.
- ο μεγάλος χαμένος, βλ. λ. [χαμένος](#).
- ο χρόνος είναι ο μεγαλύτερος κριτής, βλ. λ. [κριτής](#).
- όποιος έχει φίλο εκλεκτό, έχει μεγάλο θησαυρό, βλ. λ. φίλος.

- παθαίνω μεγάλο τράκο, βλ. λ. [τράκο](#).
- περνώ μεγάλο κανάλι, βλ. λ. κανάλι.
- πιάνω μεγάλο ψάρι, βλ. λ. [ψάρι](#).
- προς μεγάλη μου λύπη, βλ. λ. [λύπη](#).
- πρόσεχε, γιατί το μεγαλύτερο κομμάτι θα το σηκώσει το μυρμήγκι! βλ. λ. μυρμήγκι.
- σε μεγάλο βαθμό, βλ. λ. βαθμός.
- σέρνω φωνή μεγάλη, βλ. λ. [φωνή](#).
- σκασίλα μου μεγάλη και δέκα παπαγάλοι! ή σκασίλα μας μεγάλη και δέκα παπαγάλοι! βλ. λ. [σκασίλα](#).
- τ' όνομά του μεγάλο κι ο κώλος του αδειανός, βλ. λ. [όνομα](#).
- τα μεγάλα δάση μένουν βουβά, βλ. λ. δάσος.
- τα μεγάλα κεφάλια, βλ. λ. [κεφάλι](#).
- τα μεγάλα πνεύματα συναντώνται, βλ. λ. [πνεύμα](#).
- τα μεγάλα ποτάμια, από μικρές πηγές πηγάζουν, βλ. λ. πηγή.
- τα μεγάλα σαλόνια, βλ. λ. σαλόνι.
- την έχει μεγάλη (ενν. την πούτσα, την ψωλή), το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, έχει μεγάλη πούτσα: «είναι ο αγαπημένος των γυναικών, γιατί την έχει μεγάλη». Αντίθ. την έχει μικρή.
- της γειτόνισσας τ' αβγά είναι πάντα πιο μεγάλα, βλ. λ. αβγό.
- το μεγάλο λιμάνι, βλ. λ. λιμάνι.
- το 'χω μεγάλο βάσανο, βλ. λ. βάσανο.
- το 'χω μεγάλο βραχνά, βλ. λ. βραχνάς.
- το μεγάλο αφεντικό, βλ. λ. αφεντικό.
- το μεγάλο ναι, βλ. λ. ναι.
- το μεγάλο όχι, βλ. λ. όχι.
- το μεγάλο παράσημο, βλ. λ. παράσημο.
- το μεγάλο ταξίδι, βλ. λ. ταξίδι.
- το μεγάλο χωριό, βλ. λ. [χωριό](#).
- το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, βλ. λ. [ψάρι](#).
- το μικρό κεφάλι τρώει το μεγάλο, βλ. λ. [κεφάλι](#).

- το παίζει μεγάλος και τρανός, το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, προσποιείται πως είναι σημαντικό, σπουδαίο: «απ' τη μέρα που του 'ρθε μια μεγάλη κληρονομιά, το παίζει μεγάλος και τρανός»·
- το πολύ το πάνε κι έλα, φέρνει και μεγάλη τρέλα, βλ. λ. [τρέλα](#)·
- το σπίτι μας είναι μικρό, μα η κοιλιά μας είναι μεγάλη, βλ. λ. [σπίτι](#)·
- τον έφαγε η μεγάλη ζωή, βλ. λ. [ζωή](#)·
- τον έχω σε μεγάλη εκτίμηση, βλ. λ. [εκτίμηση](#)·
- τρώω μεγάλο τράκο, βλ. λ. [τράκο](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας